

merito. Per indulgentias autem non fit, ut Sancti petant pro nobis effectum indulgentiae, neque hoc est necessarium, neque id potest efficaciter praestare qui concedit indulgentiam, ut per se est evidens; ergo. Posunt quidem petere et impetrare nobis dispositionem convenientem ad lucrandam indulgentiam, et nos etiam possumus petere a Deo propter merita Sanctorum eamdem dispositionem; tamen hic concursus et est remotus ac per accidens ad effectum indulgentiae, et non est ex vi ipsius indulgentiae, ut dictum est.

19. *Posterior conclusionis pars probatur.*—Ex his ergo satis probata est prior pars assertionis, et ex illa concluditur posterior; in qua non negamus, merita Sanctorum, ut merita sunt, manere in thesauro Ecclesiae; id enim nec necessarium nobis est, nec fortasse verum; sed negamus id esse necessarium ad usum indulgentiarum, quia si illa merita, ut sic, non concurrunt ad indulgentiarum effectum, non estc sunt necessaria perse ac formaliter, sed solum materialiter, quatenus satisfactiones non sunt sine meritis. Item, quia opera Sanctorum solum possunt requiri ad indulgentiam quatenus sunt veluti pretium, quo nostrum debitum compensatur; sed non compensatur per illa quatenus merita, sed quatenus satisfactiones sunt; ergo propria meritorum ratio non erat necessaria ad indulgentiam, quae ex thesauro meritorum Christi et Sanctorum concedi dicitur; quomodo enim hæc verba intelligenda sint, jam supra est expositum; neque ulla nova hic occurrit difficultas.

20. *An Sanctorum merita conferant ad hoc, ut major indulgentia concedatur, quam requireret.*—Solum potest quis interrogare, an merita Sanctorum sub propria ratione a satisfactione distincta, saltem ad hoc conferant ut propter leviorum causam major indulgentia concedi possit, quam sit illa, ad quam talis causa per se sufficeret. Respondeo, nihil etiam ad hoc conferre, quia nec merita illa per orationes Sanctorum ad hoc applicantur, nec etiam per ipsam indulgentiam. Probatur ultraque pars, quia, ut sæpe dixi, indulgentia conceditur per modum justæ dispensationis, quæ requirit sufficientem causam in re ipsa, et propter merita Sanctorum nihil de hac justitia vel æquitate remittitur; sufficiens enim indulgentia est, quod, supposita rationabili causa, ex eorum satisfactionibus aliena debita solvantur.

3. *Resolutio vera.*—*Privata persona non potest pro se Sanctorum satisfactiones offerre.*—

SECTIO IV.

An Ecclesiae thesaurus solum per indulgentias dispensemur.

1. *Ecclesiae thesaurus, ut constans ex Christi meritis, alio modo quam per indulgentias dispensatur.*—Dubium hoc ex dictis breviter definiri potest, et ad consummatam doctrinam de hoc thesauro spectat, et ideo prætermisso non est. Distinguendum ergo est inter thesaurum constantem ex Christi meritis, vel Sanctorum. Et de priori dicendum est, multis aliis modis, seu per alia media dispensari, præter indulgentias, nimirum per sacramenta et per sacrificium, et per alia etiam opera fidelium. Unde interdum dispensatur hic thesaurus, ut ad Christum spectat, per homines ministros Christi, interdum vero immediate ab ipso Christo; quoties enim culpa vel poena remittitur, vel aliquod gratiae beneficium nobis præstatur, thesaurus meritorum Christi nobis applicatur, seu distribuitur; constat autem hoc sœpe fieri interius et immediate ab ipso Christo, aliquando vero interventu hominum per ministerium sacramentorum.

2. *Quid de thesauro ut constante ex satisfactionibus Christi et Sanctorum.*—*Marsil opinio improbat.*—De thesauro vero, ut constante ex satisfactionibus Sanctorum, Marsil, in 4, q. 21, asseruit, non solum per indulgentias, sed etiam per absolutionem sacramentalem distribui, quia etiam in illo sacramento putat fieri solutionem ex satisfactionibus Sanctorum. Hæc vero sententia a ceteris Theologis merito rejicitur, quia cum sacramenta sint Ecclesiae fundamenta, in eis solus sanguis Christi operatur, tantumque in ejus meritis et satisfactionibus nituntur, ut virtutem operandi habeant. Quod si hac ratione hoc certum est de ceteris sacramentis, idem dicendum est de sacramento poenitentiae, quia nulla est specialis ratio aut fundamentum ad excipiendum illud; nam solus Christus est, qui dedit potestatem ad remittenda peccata in hoc sacramento, solumque de se ipso dixit: *Oportebat Christum pati, et predicari in nomine ejus poenitentiam et remissionem peccatorum, Luc. 24.* Et Concilium Trid., sess. 14, cap. 1, de illo sacramento solum dixit, per illud applicari peccatoribus beneficium mortis Christi.

3. *Resolutio vera.*—*Privata persona non potest pro se Sanctorum satisfactiones offerre.*—

Nec pro aliis.—Superest ergo ut, hac sententia rejecta, dicamus, thesaurum ex satisfactionibus Sanctorum solum per indulgentias dispensari. Probatur primo, quia de hoc thesauro et ejus dispensatione nihil nobis constat nisi per Ecclesiae doctrinam; Ecclesia autem hactenus non docuit nos alium dispensationis modum; vel ostendatur ubi id docuerit. Secundo declaratur ratione, quia hæc dispensatio consistit in applicatione satisfactionum Sanctorum ad remissionem poenæ temporalis, quæ alicui fit ultra satisfactionem ab ipso exhibitam, quia satisfactio non est accommodata ad alium effectum, seu non est pretium, quod in alios usus expendi solet. Hæc autem applicatio variis modis, et a variis personis fieri, vel potius ex cogitari posset. Primo ab unoquoque indigente tali remissione, et voluntate sua ex illo thesauro accipiente satisfactionem sibi necessariam. Sed hic modus est plane improbabilis, alioqui facile posset unusquisque pro suis omnibus peccatis satisfactionem exhibere, sine ulla propria poena a se suscepta, quod erroneum est. Ratio vero est supra tacta, quia non est liberum unicuique privatæ personæ de communi thesauro aliquid sibi usurpare. Et eadem ratione est certum, hanc applicationem fieri non posse a qualibet privata persona respectu aliorum; nam dispensatio publici thesauri non est posita in eiusque privati hominis voluntate, sed ad publicam potestatem pertinet. Atque hoc quidem manifestum est, si unus velit aliorum satisfactiones in thesauro depositas aliis donare.

4. *Non potest Sanctus satisfactiones suas in thesauro depositas privata auctoritate aliis donare.*—Nonnulla vero dubitatio esse potest, si aliquis justus vel Sanctus suas satisfactiones jam in thesauro depositas velit alteri efficaciter applicare, quod tam de Sanctis jam defunctis, quam de adhuc viventibus in hoc seculo dubitari potest. Hanc vero quæstionem supra tetigimus agentes de suffragiis, et partem negantem resolvimus, quam etiam nunc veram esse censemus, quia illæ satisfactiones, hoc ipso quod non applicantur in particulari, cum fiunt, vel non sortiuntur effectum, veluti transferuntur in dominium totius Ecclesiae, desinuntque esse sub ejus voluntate, qui illas operatus est; et ideo non possunt per illam amplius applicari. Item, quia alias, si ipsimet justi postea indigerent illis satisfactionibus, possent eas usurpare, et sibi applicare; verbi gratia, anima purgatorii, quæ ali-

quando habuit abundantes satisfactiones, postea vero novum reatum contraxit, posset sibi applicare priores satisfactiones, et ita e purgatorio liberari; idemque contingere posset, servata proportione, homini in hac vita viventi, quod profecto falsum est, ut etiam in materia de satisfactione diximus.

5. *Possitne privata persona sibi vel alteri impetrare satisfactiones alicujus Sancti in thesauro depositas.*—*Resolutio.*—Alius vero modus magis apparent esset, si quis diceret, quamvis non possint privatæ personæ sua voluntate efficaciter hoc facere, posse tamen impetrare a Christo Domino, ut ipse temporales poenæ remittat, vel ipsiusmet postulantibus, vel aliis pro quibus postulant, eis applicando Sanctorum satisfactiones in thesauro depositas. Quod intelligi posset, vel de Sanctis jam beatis orantibus pro viatore, vel de viatoribus orantibus pro seipso, vel pro se invicem, vel de utrisque simul, id est, de viatoribus orantibus per merita vel intercessiones Sanctorum et per eos impenetrantibus talem applicacionem. Hic enim modus nec impossibilis videatur, nec rationi dissonus, nec contra auctoritatem aliquam, vel traditionem. Nihilominus circa illum duo dicenda occurunt. Unum est, remissionem poenæ temporalis nunquam fieri hoc liberali modo propter solam orationem, quod ostendi agens de satisfactione et suffragiis. Aliud est, etiamsi daremus illam indulgentiam concedi immediate a Christo Domino, non dici convenienter fieri applicando satisfactiones Sanctorum, sed solum ipsius Christi, quia ut Christus per seipsum remittat penas peccatorum, non indiget aliorum satisfactionibus, sed ex suo solo thesauro multo convenientius id faceret, quod secus est quando hanc remissionem facit per alios homines; nam tunc, sicut eis utitur ut ministris et instrumentis, ita eis concedit ut satisfactionibus sibi (ut ita dicam) magis propriis et accommodatis ad eum finem seu effectum utantur.

6. *Discrimen inter applicationem satisfactionum Christi et Sanctorum.*—Unde obiter colligitur differentia inter applicationem satisfactionum Christi et Sanctorum; nam illa interdum fit per hominem, interdum vero immediate ab ipso Christo; hæc vero solum fit per hominem operantem per potestatem ab ipso Christo datam. Quanquam quoties propriam satisfactionem applicat ex opere operario, semper etiam id facit ministerio hominum, loquendo secundum legem ordinariam,

quia solum id facit per sacrificium vel sacramenta et indulgentias, quae omnia hominibus commisit. Omilto etiam speciale privilegium martyrii, et si quid est aliud simile; nam in eo opere ipse propriissime applicat satisfactionem suam ultra meritum operantis, si necesse sit, ut omnis reatus poenae remittatur. Ad aliam vero quamcunque remissionem poenae, quae ex opere operantis fiat, applicat etiam Christus suum meritum vel satisfactionem, quantum necessarium est juxta superius dicta; non enim alligavit sacramentis satisfactionem suam ad benefaciendum hominibus, sed paratus est ad suae gratiae beneficia euicunque homini conferendam, juxta dispositionem, vel condignam operationem suam; ea vero, quae statuit conferre ex opere operato, tantum praebet secundum legem ordinariam, per determinata media ab ipso instituta, quorum ministerium hominibus commisit.

7. *Ratio conclusionis.* — Ex his ergo concluditur ratio, quia satisfactions Sanctorum non applicantur nisi per homines, et non privata auctoritate, sed publica, atque a deo per potestatem clavium a Christo concessarum; sed haec potestas non operatur remissionem peccatorum quoad culpam aut poenam apud Deum nisi per sacramenta, aut per indulgentias; ergo neque applicat aut dispensat satisfactions Sanctorum nisi per sacramenta, aut indulgentias, quia non dispensat illas nisi ad remittendam poenam temporalem; et remissio poenae, praeter opus operantis, extra sacramentum facta, est indulgentia, ut patet ex definitione indulgentiae supra data, et ex inductione proxime facta. At satisfactions Sanctorum non applicantur per sacramenta, ut contra Marsilium ostensum est; superest ergo ut solum per indulgentias dispensentur. Neque in hoc invenio difficultatem ullam.

8. *Num merita Sanctorum possint alia ratione quam per indulgentias dispensari.* — Potest vero quispiam interrogare, an merita Sanctorum, sub propria ratione meriti a satisfactione distincta, possint alio modo dispensari. Videtur enim ita esse dicendum, quia merita non aliter dispensantur, quam ratione illorum aliquid obtinendo. Possumus autem sine interventu indulgentiarum per merita Sanctorum multa beneficia a Deo impetrare et obtinere. Veruntamen ex dictis satis constat, per indulgentias non proprie dispensari merita Sanctorum sub hac formali ratione. Unde eo modo, quo applicari possunt, seu ali-

quid in nobis operari, non per indulgentias, sed per orationes et imprecationes per modum meriti de congruo nobis applicantur. Quae orationes fundi possunt et ab ipsis Sanctis in celo existentibus, qui, ut nobis aliquod beneficium obtineant, sua merita et obsequia Deo interdum representant. Aliando id sit per nostras privatas orationes, aliquando per publicas totius Ecclesiae, dum a Deo postulamus, ut propter Sanctorum merita bonum aliquod nobis conferat. Verumtamen haec non est propria dispensatio talium meritorum, quia non donantur nobis ad obtinendum proprium premium eorum, sicut donatur nobis satisfactio ad proprium effectum ejus; sed solum moraliter nos juvant, ut eorum intuitu facilius Deus orationes nostras exaudiat. Unde illa qualiscunque dispensatio, vel potius applicatio, quae ibi intervenit, ab ipsomet Christo fit, exaudiente orationes nostras, aut Sanctorum, ideoque in hoc genere applicationis non intervenit potestas clavium, neque aliquis actus ejus.

DISPUTATIO LII.

DE FIDELIBUS VIVENTIBUS, QUIBUS PRODIESSE POSSUNT INDULGENTIAE.

Altera causa indulgentiae est quasi subjectiva, in qua indulgentia suum effectum habet. Et quoniam certum est, homines esse hujusmodi subjectum, ideo haec causa, majoris claritatis gratia, dividi potest in viventes, et defunctos; utrisque enim applicari potest indulgentia, diverso tamen modo; et ideo prius de vivis, postea de defunctis dicemus, simulque declarabimus divisionem saepe tactam de indulgentia per modum absolutionis vel per modum suffragii. Quia vero, licet indulgentia solis prospicit hominibus, saepe tamen aliis rebus concedi videtur, ideo declarandum etiam est, quomodo hoc fiat, simulque attingemus aliam divisionem indulgentiae in localem, realem et personalem, quamvis vulgaris admodum non sit.

SECTIO I.

Utrum indulgentia solis hominibus concedi possit, et quomodo dividatur in localem, realem et personalem.

1. *Solus homo viator est indulgentiae capax.* — Primo est certum, effectum indulgentiae solum in homine posse habere locum, quia

solutus homo est capax reatus poenae temporalis, qui per indulgentiam remittitur. Nam hic reatus ex culpa relinquitur, et ex hoc capite non habet locum nisi in creatura ratione utente. Supponit etiam hic reatus culpam remissam, ut per indulgentiam tolli possit; et ex hoc capite solum in homine locum habet, nam in Angelis non habet locum remissio culpae, et consequenter nec reatus poenae temporalis. Deinde hinc constat indulgentias maxime habere locum erga omnes hic viventes seu viatores; nam beati nullum poenae reatum habere possunt. Damnati vero jam non sunt capaces remissionis, omnisque reatus poenae, qui in eis est, vel per se est poenae aeternae, vel ex accidenti et propter conditionem subjecti perpetuo durat, ut saepe in superioribus tactum est, et in sequenti disputatio iterum occurret. Animae autem purgatorii, si aliquo modo sunt capaces indulgentiae seu fructus ejus, illud est, quatenus aliqua ex parte statum viatorum participant, et de illis specialiter tractabimus disputatione sequenti. Superest ergo, ut homines viatores per se primo maxime sint capaces indulgentiarum; atque hoc confirmat usus Ecclesiae. Et ratio etiam est clara, quia iurisdictio Ecclesiastica directe ac per se cadit in homines viatores seu viventes in hac vita mortali; sed indulgentiarum concessio est actus hujus jurisdictionis; ergo ex hac parte potissimum versatur circa hujusmodi homines. Aliunde vero in eis etiam maxime esse potest necessitas indulgentiae, quia possunt habere reatus poenarum temporalium post culparum remissionem; ergo,

2. *Soli homines baptizati, et ratione utentes, capaces sunt indulgentiarum, si illis indigeant.* — Imo hinc ulterius sequitur, non omnes homines viatores esse capaces indulgentiarum, sed eos tantum, qui baptizati sunt, et rationis usum habent. Primum patet, quia tantum homines baptizati subduntur spirituali iurisdictioni Ecclesiae; indulgentiarum autem concessio est actus jurisdictionis, ut supra ostensum est. Item, ante baptismum non est aliquis capax remissionis culpe ex opere operato; ergo nec remissionis poenae, quae per indulgentias fit; est enim eadem ratio, cum utraque sit absolutio quadam, quae circa subditos tantum exerceri potest. Secundum etiam est clarum, quia reatus poenae temporalis, ad cuius remissionem indulgentia ordinatur, oritur ex culpa actuali, quam solum committere potest is, qui usum rationis habet. Nam propter originale peccatum incurritur poenae aeternae rea-

Divisio indulgentiae in personalem, localem, et realem.

3. Circa hanc vero resolutionem nonnulla supersunt adnotanda. Primum est, quod licet soli homines sint capaces indulgentiarum, nihilominus aliquando dicuntur concedi indulgentiae pii locis, vel pii rebus, ut imaginibus, aut granis seu calculis benedictis. Unde sicut distinguitur interdictum in locale et personale, ita non incommodè distinguunt aliqui indulgentiam in personalem, et localem, quibus tertium membrum addunt, vocantque indulgentiam realem. Quae omnes indulgentiae in hoc convenient, quod omnes ordinantur ad usum ipsorum hominum, et in eis solis habent effectum, ac denique omnes sunt absolutions seu remissiones alicujus poenae temporalis. Different tamen, quia indulgentia personalis ita conceditur personae, ut illi quasi inhæret talis favor seu gratia, quia illi directe fit; unde quocunque perget, illam secum defert, ut sic dicam. At vero indulgentia localis quodammodo inhæret loco in ordine ad personas; hujusmodi enim indulgentia dicitur concedi loco, quia concedi